

Vitlackad/Klarlackad ek

– vårda på bästa sätt

Allt trä utomhus utsätts för stora fuktvariationer av väder och vind. I regn och luft finns smutspartiklar som sliter och bildar beläggning på möblerna. Ställ möblerna skyddat från nederbörd när de inte används under sommaren. Om ni inte kan skydda möblerna från regn, luta dem så att vatten rinner av. På detta sätt förlänger ni livslängden på era möbler. Om träet är obehandlat eller om färg/lack skadats tar det upp fukt vilket medför att det växlarvis sväller och krymper där följden blir sprickbildning.

Nedan finner ni råd på underhåll av era möbler.

Trädelar

Lackade ytor klarar ca. 3-4 säsonger utomhus, men kan naturligtvis hålla längre. Allt beror på i vilken miljö de står (Under tak, invid skog, hav mm) och hur väl de tas om hand.

Det är viktigt att rengöra möblerna. Ju oftare man rengör desto längre håller lacken.

Har det regnat mycket, torka gärna av möblerna, vatten som ligger onödigt länge på ytan sliter på lacken. Kontrollera regelbundet lacken så att den inte har skadats eller nötts bort. Om skada uppkommit, slipa ytan ren med sandpapper och pensla på ny lack avsedd för utomhusbruk (typ båtlack/fönsterfärg).

Vid köp av möbelgrupp (vitlackerad) finns bättringsstift bifogat bordet. Detta kan användas för småskador under den första tiden. Vår vita kulör har färgnummer NCS 0502Y.

Använd aldrig högtryckstvätt vid rengöring av möblerna, då riskerar man skada ytskiktet.

Vinterförvaring

Tvätta av möblerna inför vintern. Låt dem torka ordentligt.

Kontrollera eventuella lackskador, åtgärda vid behov.

Om stolarna staplas, tänk på att skydda brädorna med mellanlägg.

Det bästa är att vinterförvara i kallförråd; torrt, välventilerat och svalt. Alternativ förvaring är under möbelskydd (el. presenning), skärmtak eller liknande. Används möbelskydd, tänk på att inte lägga det direkt mot träytan utan att det ska finnas cirkulerande luft mellan möbelskydd och träyta.

Stativ

Varmförzinkade stativ ger ett långvarigt korrosionsskydd och behöver inget annat underhåll än vanlig rengöring. Varmförzinkning ger en lätt flammig yta som kan skifta i gråton beroende av vilka egenskaper materialet har. Färgskillnaden jämnar ut sig med tiden. Stativen går från blank till matt med tiden. Produkter av rörstål kommer alltid vara några nyanser blankare än produkter av massivt stål, detta pga olika egenskaper i stålet.

Varmförzinkning har en "självläkande" egenskap vid småskador.

Pulverlackerade stativ har en trestegsbehandling där underhåll endast behövs vid skada eller om färgen nötts bort. Håll koll på skador och åtgärda. Underhåll sker genom slipning och målning med utomhuslack avsedd för metall. Regelbunden rengöring är naturligtvis också bra. Torka av smuts med fuktig trasa.

Elförzinkade stativ (Bryggeriserien) har ett tunnare zinklager än varmförzinkade stativ. Skador lagas med sk. Kallgalv. Elförzinkade produkter bör undvikas i aggressiv kustmiljö, då saltvatten kan förkorta livslängden på produkten.

Information om påväxt av svampar och alger på trädetaljer utomhus

Den behandlade ytan måste underhållas vid behov! Det är flera samverkande faktorer som avgör graden av påväxt på oljade/målade ytor. Därmed kan inte heller Grythyttan Stålmöbler ta ansvar för mer än oljans/färgens och träets kvalitet!

Påväxt

Anledningarna till att det kan växa blånadssvamp, mögel och alger på ytor utomhus är ganska komplicerade, även om fukt är den övergripande och avgörande faktorn.

Detta är de vanligaste synliga mikroorganismerna som växer på målade/oljade ytor:

Mögelsvampar

Det finns många olika slags mögelsvampar. En vanlig typ är svartmögel, som genom sin färg framträder tydligt på ljusa underlag. De här svamparna växer i ytskiktet och förstör egentligen inte underlaget annat än utseendemässigt. Det som syns är de mörka sporererna, medan svamptrådarna (myceliet), som utgör den egentliga svampen är ofärgade.

Använd mögeltvätt eller liknande för att få bort och bleka missfärgningar.

Blånadssvampar

Denna svamp ger fula svarta prickar och stråk och kan om den får sitta kvar tillräckligt länge (normalt någon månad) växa genom färgskiktet och penetrera trä. Blånadssvamp kräver bara några plusgrader jämte hög relativ luftfuktighet. För att förhindra besvärande tillväxt måste den regelbundet och vid behov tvättas bort. Man kan också desinficera med exempelvis borhaltiga medel, vilket hämmar dem, men även detta måste upprepas. Görs inte tvättning i tid har svampen vuxit in från ytan och kan då inte längre tvättas bort helt och hållet. Framförallt på omålat trä kan man se blånadssvampar. De växer inne i träet och bryter ned det något, men inte alls i samma grad som rötsvampar och påverkar inte hållfastheten. Både svamptrådar och sporer är missfärgande.

Alger

Dessa organismer är inga svampar. Alger innehåller klorofyll och byggs upp med koldioxid från luften liksom de flesta växter. Algerna är inte beroende av näring från underlaget och förstör det inte. Den gröna beläggning man kan se nedtill på till exempel fasadbrädor består ofta av alger.

Miljön

Att färg i sig skulle mögla är sannolikt extremt ovanligt och det gäller alla typer av färg för utomhusbruk. Inga färgtyper som idag är godkända ur miljö och säkerhetssynpunkt har visat sig kunna förhindra påväxt när omständigheterna är gynnsamma för mikroorganismer.

Underhåll av målade ytor är svårt att undvika om de ska hålla sig snygga, oavsett färgval.

En förutsättning för påväxt är sporer, pollen och andra mikroorganismer i luften eller i underlaget och som hamnar på färgskiktet, samt tillräcklig fuktighet och viss temperatur.

Svampsporer, som sprider svamparna, kan finnas i luften under en stor del av året, ibland mer ibland mindre. Det betyder att olika trädetaljer utomhus alltid kan angripas av mögel och blånadssvampar, om förhållanden för organismernas utveckling är gynnsamma. På släta och hårda ytor får inte svampar och alger så lätt fäste.

Antimögelmedel?

Vår ytbehandling innehåller antimögelmedel som är godkända ur miljö- och säkerhetssynpunkt. Det skall motverka svampbeväxning på ytan. I allmänhet förhindras därigenom störande svampbeväxning.

Det är alltså oftast inte ett produktfel när en yta får mögelbeväxning. Det är resultatet av en nödvändig kompromiss mellan hänsyn till miljön och kravet på mögelbeständighet.

Källa: Sveriges Färgfabrikanters Förening. Anstenius, CE, Mögel och alger på fasader och målade detaljer utomhus.

Så säger statens oberoende experter om påväxt

Problemet med mögel- och algutväxt på ytor är inget nytt fenomen. Det är en naturlig process som orsakas av variationer i klimat, ytornas beskaffenhet, materialet i ytorna och en mängd andra faktorer som vid vissa tillfällen samverkar så att gynnsamma förutsättningar uppkommer för tillväxt av mögel och alger. För uppkomst av mögel- och algbeväxning på målade ytor spelar temperatur- och fuktförhållandena stor roll.

Man kan konstatera att:

- Sporer finns överallt.
- Fukt är den viktigaste orsaken till tillväxt
- Mikroorganismer växer på alla typer av ytor

Det lokala geografiska läget (mikroklimatet) har betydelse för hur stor påväxt det kan bli. Under senare år har man konstaterat att klimatet har blivit varmare och fuktigare och mer liknar mellersta och södra Europa.

Källa: SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut. Bevaxning på målade träfasader utomhus, av Jan Ekstedt, Alf Karlsson. SP Rapport 2009:11